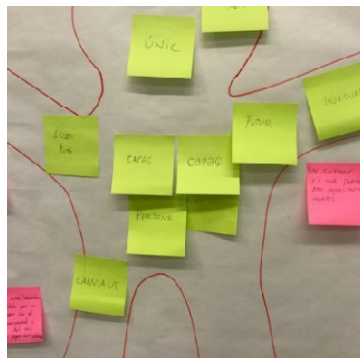

Document tècnic

Ajuntament del
Prat de Llobregat

Índex

Introducció.....	3
1. La visió de l'infant: què entenem per l'infant i com aprèn?	4
Què entenem per infant?	4
Com aprèn l'infant?	6
2. La Implicació de les famílies: per què és important i com es pot s'organitzar	7
3. El centre: la metodologia, organització dels espais i els materials	9
La metodologia, l'organització dels espais i els materials.....	9
4. L'equip: organització i cura	12
L'organització i la cura de l'equip	12
5. El treball comunitari amb l'entorn	15
El treball en Xarxa	15
Les Escoles Bressols obertes a la comunitat.....	15
6. Consideracions finals.....	18

Introducció

"En el dia a dia a l'escola res és banal, res no és rutina"

Penny Ritscher

El document que presentem vol ser un projecte inicial que recull el treball de reflexió portat a terme per les direccions i la coordinació de les Escoles Bressol del Prat de Llobregat. És un instrument viu entenent que s'anirà modificant i enriquint amb les aportacions de les persones implicades en el mateix. La pretensió es que sigui la base i la guia per a desenvolupar els plantejaments educatius de les escoles bressol i d'altres serveis per a la infància que hi hagi a la població.

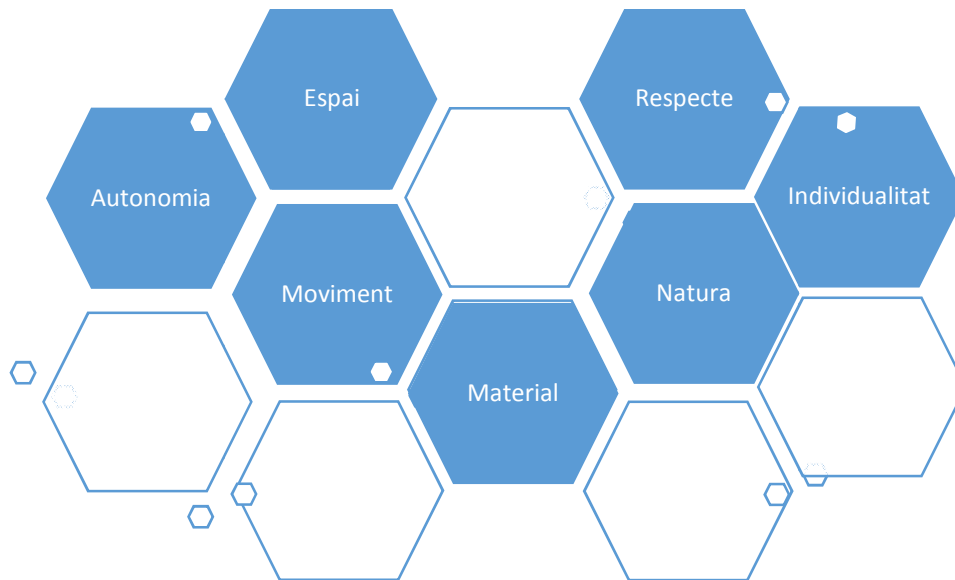
Les Escoles Bressols Municipals tenen tres eixos d'acció: la sostenibilitat, la participació de les famílies i el model pedagògic. Tots ells són trets identitaris que guien les línies d'acció. Totes les escoles ofereixen als nens i les nenes un context educatiu amb la finalitat de promoure el seu desenvolupament en totes les seves capacitats. Aquesta intencionalitat educativa vetlla perquè l'infant es trobi en un espai de confiança i seguretat, on se senti acollit i aprengui desenvolupar-se d'una manera autònoma en totes les seves vessants, culturals, socials, emocionals, cognitives i corporals.

Per poder desenvolupar la funció educativa, les mestres disposen d'uns referents pedagògics que donen rigorositat a la seva tasca diària a l'escola. Partint de referents com Ovide Decroly o Rosa Sensat, des de les escoles es considera l'educació de forma globalitzada, entenent que tot i tothom educa. Pel que fa la funció de l'escola, en referència a Loris Malaguzzi, l'educació s'entén a partir de tres vèrtex d'un mateix triangle on situem l'infant al centre com a protagonista, el mestre, les famílies i els espais com al tercer educador. Per poder pensar i repensar, cal documentar el dia a dia i reflexionar sobre el que hi passa. Per tant, tal com exposava Emily Pickler, les mestres han de partir de les necessitats del infant i mostrar respecte al infant com a persona autònoma i única. Per això cal que les educadores observin l'infant, les seves capacitats i, tal com destacava Lev Vigotski, puguin acompanyar el desenvolupament del infant facilitant les bastides necessàries perquè pugui ser autònom i competent.

En aquest sentit Anna Tardos destaca l'actitud de l'educadora com a referent que dona valor a petites experiències, transmet seguretat, vincula i convida al infant a descobrir el món que l'envolta. Per això les Escoles Bressol donen molta importància a facilitar espais i materials perquè els infants puguin desenvolupar les diferents intel·ligències múltiples que destaca Howard Gardner, i donant temps i acompanyament a experiències de manipulació i experimentació, tal com exposava Maria Montessori.

És important tenir presents els referents dins de cada centre perquè aquests donen força a l'equip, donen identitat al centre i ajuden a tenir cura personal i d'equip.

A partir dels diferents referents i de la pròpia experiència, es concreta que la mirada professional ha de tenir presents alguns aspectes claus per acompanyar als infants en el dia a dia:

1. La visió de l'infant: què entenem per l'infant i com aprèn?

“L’objectiu principal de l’educació és crear persones que siguin capaces de fer coses noves i no simplement de repetir el que altres generacions han fet”

Jean Piaget

Què entenem per infant?

La concepció d'infant va evolucionant al llarg del temps en funció dels corrents de pensament i els estudis i experiències realitzades en els diferents camps de coneixement que s'ocupen de la infància, principalment, l'àmbit mèdic, psicològic, social i pedagògic.

L'infant és una persona que obre els ulls al món amb voluntat de ser autònoma.

Entenem que la reflexió sobre la visió d'infant de les persones que hi estan en contacte, acompanyant-lo en la seva evolució és fonamental per poder oferir-li, amb cura i respecte, l'atenció que l'infant necessita.

Partim de la idea que un infant és una persona i un ciutadà amb drets. Donada la seva situació de vulnerabilitat, s'ha de vetllar pel seu desenvolupament i s'ha de protegir, com proposaven els precursors dels drets dels infants Janusz Korzak i Englantyna Jebb i com recull, a l'actualitat, la Convenció sobre els Drets dels infants de 1989. Per tant, s'entenen els drets:

Com a reivindicació de poder ser i viure plenament la infància com a ésser únic que amb la curiositat com a element que facilita l'evolució amb experiències emocionalment positives que mouen al desenvolupament de capacitats i poder expressar habilitats i competències en la interacció personal i social que el faran autònom.

Considerem corrents i persones destacades en l'estudi sobre la concepció i l'aprenentatge de l'infant rescatant aspectes del plantejament constructivista (Piaget i Vigotski); de l'aprenentatge significatiu (Ausubel); incidint en la importància dels processos i del descobriment (Sternberg, Bruner); revisem altres teories no directives i de l'aprenentatge conscient (Wild, Pickler, Maturana i Pestalozzi); les aportacions de la gestió de les emocions (Goleman, Covey); de la neurociència (Bueno, Morgado i Portero); les centrades en la persona (Rogers); en la pròpia experiència (Dewey); en les emocions i els sentiments (Tomkins i Bisquerra); el pensament divergent (Guilford); les intel·ligències múltiples (Gardner); i la pedagogia sistèmica (Travesset).

En la concepció d'infant considerem que hi ha elements que podem relacionar amb l'àmbit intel·lectual, altres en l'àmbit emocional i altres en l'àmbit de l'acció. Considerant de gran rellevància també l'àmbit social.

Prenem com a referents en el procés d'ensenyament aprenentatge plantejaments metodològics que parteixen de la vivència, de la pròpia experiència, del respecte de la voluntat i de la situació personal de l'infant, així com de la seva evolució, la satisfacció de les pròpies necessitats, la importància de l'ambient i de la relació amb la natura.

Valorem com a estratègies afavoridores del desenvolupament: la reflexió i les activitats de vida quotidiana; les relacions amb la família; entre iguals; i amb altres adults. Els infants són sers capaços de fer qualsevol cosa per ells mateixos, com diu Malaguzzi: *"no els ensenyem res que no puguin aprendre per si sols"*.

Tenim present la necessitat del moviment com a element estructurant, el joc lliure com a potenciador de les diferents dimensions de la persona i la contextualització de les propostes i les actuacions per tal de ser significatives. Dolors Canals destaca que *"Cal donar oportunitat a la capacitat de moviment de l'infant. El moviment afavoreix l'autonomia i la utilització del cos com a instrument de relació i de coneixement. L'adult ha de vetllar per evitar tant les actituds de risc com les de sobreprotecció"*.

El rol de l'adult es concreta en l'acompanyament respectuós, intervenint sense interferir, cal la disponibilitat física i emocional, així com el respecte del temps de l'infant i dels processos madurats. L'infant necessita, per una banda, llibertat de moviment y que l'adult l'acompanyi amb actitud atenta, respectuosa i plena de confiança en les seves capacitats i per altra banda, tenir temps i disposar d'un espai i entorn adequat. (Emmi Pikler)

La nostra concepció d'infant:

Cada Infant és una persona única i amb uns drets que li són propis. L'Infant disposa de capacitats innates que li permeten activar tot el potencial de desenvolupament per descobrir i aprendre sobre ell mateix i de tot allò que l'envolta.

Com aprèn l'infant?

Quan l'equip educatiu, o la comunitat educativa, de forma consensuada planteja una concepció d'infant, obté la base per saber el punt de partida i la fita ideal en la que s'emmiralla.

Tenir coneixements sobre quin és el possible camí que transitarà l'infant, vol dir investigar sobre com aprèn l'infant i en conseqüència com facilitar el transit cap a un aprenentatge útil i afavoridor del desenvolupament.

"L'essencial és que l'Infant descobreixi les coses per ell mateix. Tot el que obtingui a través de la seva pròpia experiència li proporcionarà un saber molt diferent d'aquell que aconsegueix quan se li donen les respostes" (Emmi Pikler).

De les reflexions amb les professionals de l'àmbit de la petita infància, hem pogut recollir alguns elements considerats rellevants en l'aprenentatge de l'infant, entre ells destaquem la confiança i seguretat en ell mateix que li generen les relacions i experiències amb l'entorn familiar, social i natural.

Les emocions i vivències es consideren motors de l'aprenentatge així com els vincles i les descobertes realitzades en base a la curiositat, l'experimentació, la llibertat de moviment i l'ambient amb materials atractius i significatiu. Aquestes reflexions les podem contrastar amb plantejament de personalitats del món de l'educació infantil:

Reflexions sobre com aprèn l'infant:	
- L'Infant aprèn amb els adults i els iguals, tant de la família com de l'entorn proper. Amb la seva presència li donen confiança i l'ajuden a conèixer els límits i normes social, animant-lo a fer per ell mateix, més que imposant-li. "Intentar ensenyar a un infant alguna cosa que pot aprendre per ell mateix, no es tant sols inútil, sinó també perjudicial" (Emmi Pikler). "Ajuda'm a fer-ho per mi mateix" (María Montessori).	- Aprèn gràcies a la seva curiositat; el desig per aprendre; l'acció; manipulant; experimentant mentre juga amb objectes i materials en espais adequats. "L'infant té cent llenguatges, cent mans, cent pensaments, cent maneres de pensar, de jugar, de parlar, cent sempre cent maneres d'escoltar, de sorprendre, d'estimar, cent alegries per a cantar i entendre" (Loris Malaguzzi).
- Aprèn a tot arreu, però sobretot en els seus entorns propers: casa, escola, carrer, parc, mercat, poble, ciutat, natura... "L'infant no juga per aprendre però aprèn perquè juga" (Bernard Aucouturier). "Els infants amb la sorra absorbeixen moltes sensibilitats que es queden per sempre en forma de tendresa a les seves mans" (Ute Strub).	- Aprèn amb propostes atractives, provocadores, estimulants i motivadores, adaptades al seu moment evolutiu, i amb un acompanyament que li generi seguretat. "L'essencial és que l'Infant descobreixi les coses per ell mateix. Tot el que obtingui a través de la seva pròpia experiència li proporcionarà un saber molt diferent d'aquell que aconsegueix quan se li donen les respostes" (Emmi Pikler).
- L'Infant per aprendre cal que tingui les necessitats bàsiques cobertes. La seguretat emocional i l'estimació són el motor per a satisfer la curiositat, l'interès per un món estimulant que ha de poder viure amb llibertat. "Ningú pot ser lliure, si no es independent; per això, les primeres manifestacions actives de llibertat individual de l'infant han de ser guiades de manera que a	- Utilitza la perseverança, la imitació i el descobriment que contrasta amb les respostes que li dona l'entorn i les persones amb les que te un vincle afectiu. "Quan un infant pot relacionar el que aprèn amb les seves pròpies experiències, el seu interès vital es desperta, la seva memòria s'activa i allò que ha après ho fa seu" (Rudolf Steiner). "L'infant és un subjecte amb capacitats pròpies d'aprendre i d'ampliar

través d'aquesta activitat l'infant pugui estar en condicions per a arribar a la independència" (María Montessori).

el seu propi món" (Pau Vila).

La concepció d'infant i de quina manera i on aprèn requereix d'estar present al dia a dia a les estances per poder contrastar si allò que es té plantejat és coherent amb les accions desenvolupades als centres a través de la observació i la reflexió individual i en equip de manera periòdica.

Cal reflexionar sobre el nostre ideal d'infant i poder mirar allò que li es important en cada moment.

2. La Implicació de les famílies: per què és important i com es pot s'organitzar

Per educar un infant fa falta una tribu sencera

La importància de la complicitat entre les famílies i l'escola

Els infants són el centre de la nostra feina i per tant, tot allò que per a ells és important i necessari, s'ha de tenir en compte. En aquest sentit, per a cada infant, la seva família és el més important ja que és el primer referent i educador que l'acompanyarà al llarg de tota la seva vida. Per això, des de l'escola, s'ha de mirar a l'infant, però també és imprescindible acollir a la seva família per tal de treballar col·laborativament en favor de les criatures.

Per millor que sigui una escola, per millor que siguin els seus mestres, mai supliran a una família absent. Per això la família ha de participar de veritat en el procés educatiu dels seus fills i filles

Gabriel Chalita

L'escola i la família tenen un objectiu comú: que l'infant es desenvolupi al seu màxim potencial i sigui una persona de ple dret, feliç i capaç. Per poder desenvolupar aquest objectiu, les professionals de l'escola han de tenir en compte a les famílies, acollir-les i col·laborar per acompanyar-les en l'escolaritat dels seus fills i filles.

És sabut que quan les famílies s'impliquen en l'acompanyament a l'escolaritat dels seus fills i filles, s'afavoreix l'èxit educatiu sigui quina sigui el seu entorn sociocultural i econòmic (Blasco, 2018). Aquest acompanyament està directament relacionat amb el rendiment educatiu sobretot des de casa, on destaca el clima i també la comunicació (Institut d'Infància i Família, 2016).

Per tal que una família pugui tenir elements sobre què es el clima i com afavorir-lo, l'escola pot ajudar: ja sigui fent de model, facilitant espais de trobada i de conversa o programes d'acompanyament a la parentalitat responsiva. Tenir un espai específic per l'infant amb una condicions favorables de llum, finestra, descans o materials a l'abast com contes i altres objectes quotidians per facilitar el joc afavoreixen aquest clima. D'altra banda, la comunicació requereix de temps i calma perquè pugui ser fluida. Requereix d'unes claus que provoquin el diàleg i no un interrogatori (Edubaròmetre, 2018).

Partim de la idea que totes les famílies estimen a les seves criatures i que desitgen el millor per a elles. Però també que cada família té unes experiències i expectatives que poden dificultar o afavorir els desenvolupament del infant. Per això, la col·laboració amb l'escola esdevé primordial per a fer-ne un espai educatiu que acompanyi a la criança d'aquestes famílies.

Cal considerar les barreres que sovint dificulten els marcs de col·laboració (Blanch, 2018):

• Culturals. Cada persona s'ha desenvolupat en el marc d'una cultura que influencia en les maneres d'entendre la criança, l'escola i la vinculació amb ella. És important conèixer a les famílies, saber què esperen de l'escola i què en pensen per poder teixir ponts de confiança.	• Actitudinals. La desconfiança i la por poden dificultar la relació entre uns i altres. Una mestra que pensi que la poden jutjar o una família que quan la convidem a participar a l'escola connecta amb experiències escolars poc satisfactòries o té por a no saber-ne prou i exposar-se o simplement, té por de no entendre's.
• Psicològiques. Totes les persones construeixen creences i expectatives en funció del seu context i la seva experiència i aquestes modulen la manera de pensar, interpretar i fer. Si una mestra segueix un model d'expert, on ella és la professional que té el saber i els pares l'haurien d'escolar, difícilment podrà trobar marcs de partenerietat amb les famílies. Alhora, si un pare pensa que ell no té el coneixement per poder participar, tendirà a quedar al marge.	• Organitzatives. Poder dedicar temps a planificar, a crear espais reflexius i trobades són aspectes facilitadors, però sovint, la falta de temps i les urgències dificulten la participació coordinada entre les famílies i les escoles.

La recerca internacional i nacional ens explica que les famílies i les escoles solen col·laborar des de tres àrees: la casa, l'escola i la comunitat (Park i Holloway, 2016), sent la participació informal des de casa, una de les més rellevants.

Com treballar de forma col·laborativa amb les famílies?

Els equips educatius tenen clar que l'escola en cap cas substitueix les funcions educatives pròpies de la família, sinó que comparteix i col·labora en el procés d'una manera responsable i respectuosa, cercant la complicitat de pares i mares envers les responsabilitats educatives dels seus fills i filles.

La relació amb les famílies ha de formar part de la quotidianitat, en el marc d'un intercanvi de criteris, opinions i experiències en la criança dels infants, basant-se en la confiança i el respecte. Per això és bàsic l'actitud de les mestres que convidin als pares i mares a construir juntes un marc de confiança, amb petites accions com el fet de mirar-los o de donar el bon dia quan arriben o un comiat quan marxen (potser dient-los el nom).

Des de les escoles bressol s'afavoreix la relació amb les famílies des de participacions i canals diversos. A nivell individual a través de les entrades i sortides, així com les trobades per parlar de l'infant. D'altra banda, a nivell grupal s'aprofiten les trobades inicials amb totes les famílies per poder explicar i donar sentit al relat pedagògic que hi ha darrera de les maneres de fer de l'escola per també orientar a les famílies.

En aquest sentit, algunes escoles han incorporat nous serveis per atendre a les necessitats d'acompanyament a la criança d'algunes famílies, així, s'ofereixen serveis d'espais familiars són un servei que permetrà donar suport a la criança a més famílies del poble.

A les diferents escoles també s'ofereixen tallers (com de l'hort o costura), espais més informals com teatre, contes o visites, o participació en festes i millors d'espais del centre. També, s'organitzen tertúlies sobre temes de criança per compartir amb altres famílies per fomentar l'aprenentatge entre iguals. D'altra banda, les famílies participen en òrgans decisius com el consell escolar de centre i la comissió de garanties d'admissió.

La percepció que tenim de l'autonomia de les famílies pot estar confosa amb el què fem, el tema és : Qui hi fa? Qui decideix? Qui proposa?, ... Sovint són els professionals que demanen a les famílies que col·laborin i els hi diem QUÈ han de fer i COM

Cal, doncs, seguir avançant en el nivell d'autonomia de les famílies en la participació als centres ja que en la majoria d'ocasions és l'escola qui proposa i convoca.

Pel que fa a nivell comunitari, hi ha iniciatives particulars i generals del poble on les famílies participen en: activitats puntuals del barri, com el guarniment d'arbres de nadal; a la comissió xarxa escoles sostenibles; a la coordinadora 0-6; o les Jornades amb xerrades orientatives del Prat-famílies, entre d'altres.

Per tant, des de l'escola es facilita la cooperació amb les famílies promovent la participació i col·laboració, també generant espais i dinàmiques facilitadores de relacions entre famílies. A més a més, en tot moment s'afavoreix la comunicació diversificada a través del correu electrònic, escrits o explicacions en directe.

Descobrir i experimentar en la vida real, en les històries de tantes famílies, com n'és d'important estimar i sentir-se estimat perquè tot rutlli (...) Totes les relacions s'han de cultivar perquè es mantinguin vives i sanes.

Carme Thió

3. El centre: la metodologia, organització dels espais i els materials

Algú ha escrit que l'entorn ha de ser una mena d'aquari on es reflecteixin les idees, la moralitat, les actituds i les cultures de les persones que hi viuen
Loris Malaguzzi

La metodologia, l'organització dels espais i els materials

La metodologia és el camí. Un camí que pot estar molt delimitat fins i tot amb tanques insalvables, també pot estar indicat de manera molt clara i amb avisos de no sortir-se'n, o bé pot estar indicat de manera més simbòlica amb claus i codis propis que hem elaborat en el grup o proposat com a interessants i possibles.

El centre educatiu i l'equip de persones educadores ha de poder reflexionar sobre la proposta de camí que es presenta a l'infant.

L'Equip educatiu, partint de la concepció d'infant, podrà investigar els camins possibles i concretar quins principis educatius i quines estratègies metodològiques s'ajusten de manera més adequada al respecte de la voluntat i necessitats de l'infant.

Els principis educatius visualitzen les intencions metodològiques o d'acció de la comunitat educativa i alhora, expressen la manera que tenim d'entendre la relació entre els components de la comunitat educativa, considerant l'interès de l'infant com a referent.

Així, entenem un principi educatiu com a un lema, una frase que expressa una proposta clara i decidida d'actuació. Inclou una manera de fer que està d'acord amb els valors i concepció d'infant que, individualment i com a equip, considerem adequats pel desenvolupament de la autonomia de l'infant.

Considerant que per a l'infant és primordial disposar d'un **bon ambient d'aprenentatge**:

Cal és generar **entorns que acullin les diferents necessitats de l'infant**.

És important **tenir llibertat d'elecció** en les diferents propostes de joc.

Els infants necessiten **espais que puguin cobrir necessitats com moviments, manipulació i descans**.

A continuació es presenten situacions concretes i quotidianes de l'Escola Bressol que ens permeten proposar principis educatius coherents amb les situacions generades:

- 1) Suposem que en el projecte de centre es fa referència a que **es vol un infant autònom**. Alguns principis educatius que podríem redactar per tenir presents i seguir-los podrien ser:

Cal disposar d'espai amplis i ambient tranquil per jugar i experimentar individualment i col·lectivament. Entenem que l'infant evolucionarà en l'autonomia a nivell motriu, per exemple, si disposa de les condicions per a exercitar el moviment.

L'infant és el protagonista del seu propi aprenentatge. Això vol dir que l'educadora procura no dirigir i si que està pendent dels interessos de l'infant, acompanyant-lo i animant-lo a experimentar o posant paraules a allò que sigui de l'interès de l'infant.

- 2) Quan l'equip educatiu està d'acord en que **la interacció entre infants de diferents edats aporta beneficis en el desenvolupament**. Alguns principis educatius que podríem redactar per tenir presents i seguir-los podrien ser:

És Important generar situacions de relació entre infants de diferents edats. I, És necessari que es faciliti el joc compartit entre infants de diferent edat.

Aquests dos principis educatius ens estan apuntant que caldrà facilitar espais suficientment polivalents on es generin ambients de col·laboració i experiència compartida entre els que habiten aquell espai, que transcendeix la idea d'aula i de grup.

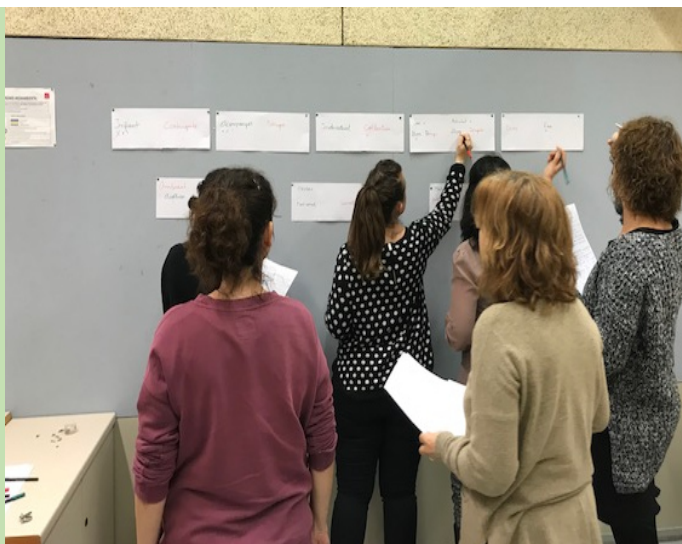
És l'equip educatiu qui de forma consensuada, dialogada i contrastada elabora principis educatius compartits i que els publica en diferents indrets del centre per tal que la comunitat educativa els pugui tenir presents en les relacions amb l'infant.

Parlar de l'espai en l'àmbit educatiu vol dir considerar des de les característiques arquitectòniques, interiors i exteriors, als criteris d'utilització de l'espai de que disposem. L'espai estarà al servei del projecte educatiu, per això s'ha de poder considerar la seva flexibilitat, la polivalència i com a una oportunitat que afavoreix o dificulta els processos de desenvolupament.

Entenem que l'espai pot ser facilitador o limitador de la creació d'ambients on sigui possible l'establiment de vincles, la seguretat, l'exploració i el moviment lliure. És la comunitat i l'equip educatiu qui ha de reflexionar sobre aquest fet: *"Respectar moviment lliure; evitar imposicions; respecte a l'infant com a persona; atenció individualitzada; valor de les petites coses; estabilitat; seguretat; ser conscient del que fem; partim de la necessitat de l'infant; espai acompanyant; mirada; mà de l'educadora agradable, convida, tocar i, si provem?"* Emmi Pickler i Anna Tardos (Lóczy)

Es considera important **l'espai** com a lloc i ambient d'aprenentatge, a les Escoles Bressol (EB) és acollidor, ric i divers en possibilitats i propostes. Es considera un valor important la llum natural i la utilització, tant de l'espai interior com exterior (jardí, plaça, ...)

Ha d'estar present **l'experimentació i el Joc**, en **les activitats** destacant la necessitat de moviment, l'alternança activitat descans, les activitats de vida quotidiana, les individuals, les col·lectives *"L'infant no juga per aprendre, però aprèn perquè juga"* (Bernard Aucouturier).

És fonamental que l'equip educatiu generi debat, reflexió i acords sobre l'espai i els materials

L'espai ha de generar ambients d'aprenentatge on els infants i adults puguin sentir-se acompanyats i no envaïts, on les qualitats i varietat dels materials facilitin l'aprenentatge significatiu en un context segur i ric en propostes.

Els materials són una font d'aprenentatge i per això l'anàlisi, la selecció i .. requereix l'atenció de l'equip educatiu del centre. La tria de materials que es posen a l'abast de l'infant tindran un referent en les concepcions d'infant i el plantejament metodològic del centre, així si definim el centre com a respectuós amb la diversitat, haurem de veure si els materials responen a aquesta idea. *"Manipulació; experimentació; vida quotidiana"* (Maria Montessori). *"Aprenentatge Global"* (Ovide Decroly). *"Aire lliure; globalització"* (Rosa Sensat).

Tenim múltiples possibilitats a l'hora de considerar els materials útils pel desenvolupament de l'infant, en aquest sentit proposem el següent text que ofereix una visió ampla i oberta:

"Si per materials volem indicar tot allò amb què es fa alguna cosa, que serveix per produir, per inventar, per construir, caldria parlar de tot el que ens envolta, de l'aigua a la terra, dels rocs als animals, del cos a les paraules...[...] per tant, també dels vestits de les joguines, dels llibres... perquè

tot això pot esdevenir material per fer, en mans d'un infant, que viu en un ambient on inventar és lícit i més aviat desitjable.” (Francesco Tonucci)

El material ha de ser quotidià, amb tendència a que sigui natural, inespecífic, divers manipulable i gradual en complexitat. La idea és anar deixant l'excés de material de plàstic i joguines automàtiques en la mesura que es vagi adquirint de nou material. *“Experimentació amb materials no estructurats, com llavors, taps, ampolles, caixes, robes, cintes, fulles, .. que permetin tot tipus de tasques i jocs espontanis ja que per a treballar amb materials estructurats són necessàries impressions sensibles i experiències no estructurades prèvies”* (Rebeca Wild)

L'equip educatiu prepara l'espai i fa propostes d'activitat diverses potenciant la igualtat d'oportunitats dels infants i respectant el seu context i història.

L'educadora acompanya, dona seguretat, observa l'infant, respecta el moment evolutiu i el seu ritme. Considera l'infant com a persona protagonista curiosa, amb desitjos i capaç. Les educadores són professionals que consideren els **valors** com: les relacions, l'estima, l'escolta, el compartir, la flexibilitat, la llibertat, el poder triar i l'ecologia, tots ells fonamentals en seu projecte educatiu.

- És important tenir algunes persones i experiències com a referents.... ajuden a definir l'escola.
 - Donar coherència ens costa, cal una reflexió constant.
 - Els referents són importants perquè donen força a l'equip.

4. L'equip: organització i cura

La persona sense cura, deixa de ser humana. Si no rep cura, des del naixement fins a la mort, l'ésser humà es des estructura, es panseix, perd el sentit i mor

Leonardo Boff

L'organització i la cura de l'equip

Cuidar comença per un mateix. Si no ens cuidem, difícilment podrem cuidar a un altre. “Ningú més que tu pot prendre la decisió de menjar saludablement, d'estalviar diners, d'anar al metge quan cal, de no prendre decisions capaces de danyar el curs de la teva existència, de conrear la teva ment i tenir cura del teu benestar psíquic. Ningú més que tu pot tenir cura de la teva pròpia vida”. (BES. *L'amor propi: tenir cura d'un mateix*. M. Ferraro i P. Peris) <http://espaibes.cat/activitat/bes-cura-amor-propi-autocura/>

Centrar la cura en l'equip és important encara que no s'ha d'oblidar el cuidar-se un mateix quan sabem que *cal cuidar-se per cuidar*

“la cura és per a l'ésser humà com l'aigua és per a la vida”. “La cura ha d'estar present cada dia en el que fem per nosaltres i pels altres”.

La funció de les persones que cuiden té a veure amb preservar el que tenim, ajudar a incrementar el benestar, estar atent per evitar danys. La cura és presenta com a el diàleg, que s'estableix quan dues persones es troben i estan permeables per a l'enriquiment mutu.

Les persones que es dediquen a cuidar persones no ho fem de manera aïllada, habitualment estem formant part d'un equip de treball, d'una xarxa d'atenció, i ens trobem immersos en el sistema familiar propi i el de les persones que cuidem. L'equip de professionals són els responsables de l'atenció als infants. També són els responsables de gestionar les relacions en la institució i per tant

de definir qui es l'equip, que el podem entendre com els professionals de l'educació o de manera més amplia.

Quan sorgeixen preguntes sobre com entenem l'equip? i sobre tot qui es l'equip del centre?, quines persones en formen part? equip de professionals de l'educació?, equip educatiu?, comunitat educativa?, ens pot ser d'utilitat buscar referents fora o en el context proper. *"L'equip som tots: cuineres, personal de neteja i suport, mestres i directora. Per fer equip s'ha de cooperar, prendre acords des de la diferència per arribar a l'objectiu, entenent que sovint, tothom rebaixa"* (EBMB Tramvia Blau).

L'equip l'hem de poder considerar com a un grup on els seus membres tenen sistemes de comunicació que fan que se sentin en el grup i on *"cada persona integrant del grup se sent afectada per l'actitud del grup envers ella"* (W.R.Bion).

En la majoria de centres es desenvolupa alguna activitat per cuidar-se com a equip tot i que, en general podem observar que es un aspecte que no està en les prioritats de les reunions d'equip.

Hi ha consens en que la cura de l'equip es important i que hi ha formes ben diverses de cuidar-lo, el que costa es establir-ho com a una necessitat. Cuidar els espais de treball, de relació entre adults i d'intimitat, també es cuidar-se.

Considerem la validesa de la proposta de Bert Hellinger sobre els ordres de l'ajuda com a un element per a la reflexió a l'hora de tenir cura d'un mateix i de la relació d'ajuda amb les persones amb les que ens relacionem.

A continuació presentem una imatge que vol recollir preguntes importants a fer-se sobre la cura de l'equip:

Algunes propostes que considerem útils per a la cura de l'equip:

- Per iniciativa de persones de l'equip:
 - *Dedicar alguna estona, abans o després d'una reunió per exemple, a fer massatge o ioga per relaxar i tornar a un mateix. Una persona de l'equip, prepara de tant en tant, una activitat dedicada als demés.*
 - *Dedicar estones a final de trimestre per fer activitats lúdiques amb l'equip com per exemple activitats esportives i gastronòmiques.*
 - *Deixar una estona a les reunions d'equip per parlar sobre com estic, com em trobo.*
 - *Trobar moments de reflexió conjunta de l'equip de professionals del centre.*
 - *Portar berenar col·lectiu de tant en tant.*
 - *Fer sobretaula després de dinar o anar a fer un cafè plegades. Dins o fora del centre.*
- Per iniciativa des de les administracions o coordinació:
 - *Facilitar reduccions de jornada.*
 - *Formació amb altres escoles de l'entorn.*
 - *Fer supervisió de directives.*
 - *Fer supervisió de professionals.*
 - *Fer supervisió de l'equip.*

El que ajuda sempre s'ha de mantenir en el seu lloc, no pot ocupar la funció que no li correspon. Bert Hellinger

5. El treball comunitari amb l'entorn

*“La complexitat s’aprèn millor amb tot el cervell,
treballar en xarxa és com treballar amb tot el cervell”*
Núria Jiménez

El treball en Xarxa

Cada Escola Bressol forma part de la ciutat del Prat i dins d’aquesta, d’un entorn concret i diferenciat d’altres. Si s’entén que tothom educa i per tant, la tasca d’educar és compartida per tota la comunitat, és important obrir l’escola a participar i col·laborar amb agents, serveis i activitats dels seu entorn per afavorir al màxim l’acompanyament amb certa coherència.

El treball en Xarxa suposa pensar, comunicar-nos i actuar conjuntament, compartint objectius i recursos, unificant capacitats i esforços alhora que relacionant les nostres accions.

Red europea de diàleg social

Per fer-ho s’ha de mostrar una predisposició i no perdre l’objectiu final: millorar la qualitat de vida dels infants i les seves famílies. La participació en la comunitat, perquè sigui més efectiva, en diferents municipis s’organitza en Xarxes intersectorials que, quan cal, s’organitzen en grups de treball que avancen en propostes per poder-les mirar i ajustar a nivell de la Xarxa general.

El treball amb professionals d’altres àmbits permet aprofitar i complementar els recursos i fer intervencions que siguin coherents entre elles. El treball en comunitat requereix d’una organització horitzontal, la necessitat de pertinença participativa i compromís, alhora que autonomia i relació entre les diferents parts.

Per tal de poder construir un treball en xarxa hi ha unes fases que el faciliten (Red Europea de diàleg Social):

- Interessar-se per l’altre
- Creació d’espais de trobada i intercanvi
- Identificar afinitats
- Reconèixer les característiques i competències dels altres
- Col·laboració en algunes accions
- Coordinació
- Cooperació amb un compromís mutu i construcció de projectes comuns

En aquest sentit, Arnal et al. (2008) exposen que “El treball en xarxa parteix del coneixement, el reconeixement i la comunicació mútua dels diferents agents i espais educatius del territori” al que Pastó (2012) afegeix “Així doncs, el treball en xarxa no és la suma d’avaluacions de diferents professionals, sinó la construcció progressiva d’una valoració compartida que es va modificant en funció de les noves informacions”.

Les Escoles Bressols obertes a la comunitat

Hi ha una visió compartida que destaca la necessitat de treballar en coordinació amb altres agents i serveis de la ciutat.

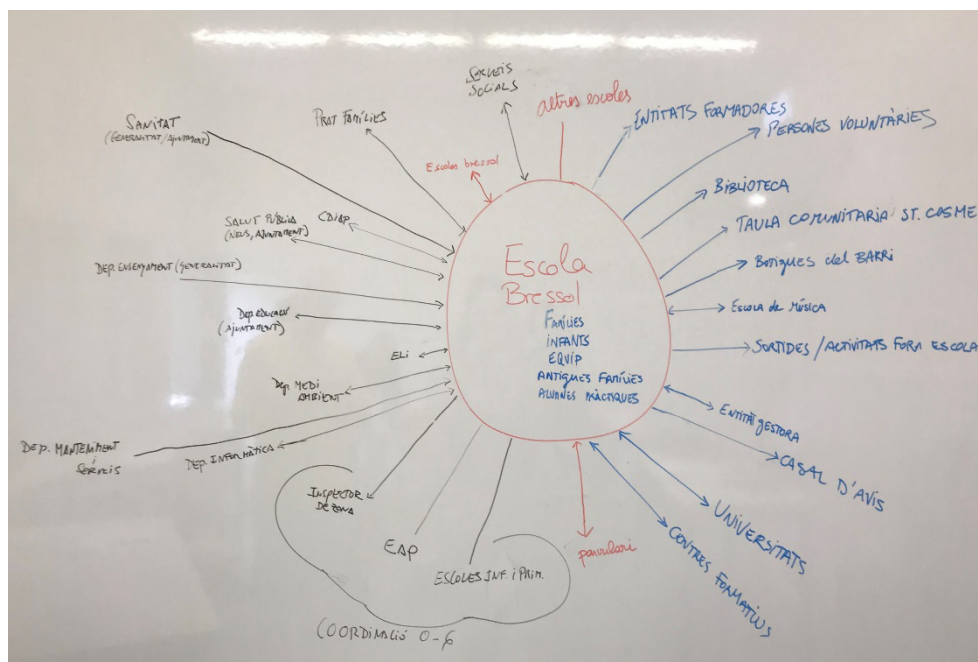
Així, al prat, la coordinació 0-6 inclou la participació d'Escoles Bressols, Escoles d'Infantil i Primària, l'EAP i l'Inspector de Zona. Aquesta és una manera de treballar coordinadament en el marc del sector educatiu.

D'altra banda, a un nivell més particular, cada escola genera relacions de veïnatge amb els centres, serveis, professionals i altres persones del seu entorn, com per exemple, la biblioteca, la comissió de festes del barri, l'escola veïna per fer visites, activitats conjuntes, rebre convidats, com avis, etc.

El treball intersectorial encara no es pot fer a nivell de ciutat, tot i que s'estan fent passes endavant que sovint depenen més de la voluntat que d'una xarxa d'infància de ciutat. En aquest sentit, l'experiència des de les escoles assenyalava que:

La relació depèn més de les persones que de les institucions que representen

A continuació, es pot veure una imatge amb totes les relacions que s'estableixen amb altres serveis i agents de la comunitat des de cada escola:

És important tenir en compte les diferents relacions amb la comunitat per poder-les fer operatives. Sovint, s'està treballant en paral·lel des de diferents comissions i reunions amb agents diferents. Per això s'ha de tenir clar el mapa d'interaccions, veure de quina manera s'organitzen, qui hi participa i quins objectius comuns poden tenir, per així posar l'energia en una mateixa línia d'acció i veure'n els resultats de manera més operativa.

Les Escoles Bressols Municipals tenen una tradició de col·laborar amb diferents agents i serveis de la comunitat amb la finalitat d'acompanyar millor als infants i a les seves famílies. Les col·laboracions es fan en els diferents àmbits: Famílies, Educació formal, Educació no formal, Salut i Ajuntament.

6. Consideracions finals

Les Escoles Bressol del Prat tenen una llarga tradició dins de cada barri, la Xarxa d'escoles s'ha anat ampliant facilitant que amb la incorporació de cada nou equip es pugui repensar i ajustar el model a cada context particular, sense perdre de vista un model compartit. Així, doncs, cada Escola Bressol té la seva pròpia identitat i projectes significatius d'acord amb les necessitats i possibilitats de la comunitat educativa.

Tot i així, en totes les Escoles Bressol es comparteix una visió de l'infant com a persona capaç amb necessitat d'autonomia i d'aprenentatge vivencial, que desenvolupa a través del joc lliure i amb l'acompanyament proper de les mestres de l'escola i d'espais facilitadors. Els espais creats i els materials emprats a les escoles són bàsics per facilitar la coherència entre la visió de l'infant i del com aprèn, a la realitat de com es facilita a cada centre.

Es considera la importància de la formació i dels espais de reflexió grupals des dels equips com a eina fonamental per a repensar els aspectes centrals de l'educació: la concepció d'infant; la col·laboració amb les famílies; l'ambient de cura i relació entre les persones que formen part de la comunitat educativa; l'organització d'elements primordials com són l'espai, els materials i el temps; l'estructuració de la xarxa comunitària com a plantejament d'intervenció global, considerant el context proper: infants, famílies, escola, barri i municipi, amb tot els seus recursos.

La col·laboració amb les famílies és bàsica, però cal seguir avançant en que la participació sigui també a iniciativa de les pròpies famílies. És important poder conèixer què esperen les famílies i de quina manera es poden involucrar. Algunes línies d'actuació poden ser la incorporació de les famílies a la Xarxa 06, la creació d'AMPES on no n'hi ha, o la creació de comissions mixtes entre mestres i famílies, entre d'altres.

El treball comunitari s'estableix a nivell de direccions de les diferents Escoles Bressols i trobades puntuals en la coordinació 06. Aquestes trobades es valoren molt per facilitar la coordinació entre professionals que treballen al voltant de les mateixes famílies, la coherència entre les accions que es fan des dels diferents serveis facilita la feina i sobretot, el suport a les famílies.

Concretar per escrit un projecte educatiu permet la possibilitat de veure's, reconèixer-se, comentar-se, rellegir-se i repensar-se. Si aquest document ho pot afavorir entendrem que la reflexió en grup té molt sentit per avançar en educació.

.....

Aquest document ha estat possible gràcies a la iniciativa de l'Ajuntament del Prat de Llobregat, amb la seva representant, l'Elisabet Ribes, a les directores de les diferents Escoles Bressol de la ciutat: la tasca realitzada per l'Angels Torelló, la Maria Rodriguez, la Mireia Palau, la Susanna Perez i la Marta Soriano, juntament amb els equips de: EMB Sol Solet, El Cabusset, La Granota, la Blaveta i Llar d'Infants Dumbo. La coordinació ha estat a càrrec de la Sílvia Blanch i el Pere Peris del BES (Barcelona Espai de Supervisió)

